

77/67 Mülk Suresi

1. Sahiplik, hükümrancılık ve yönetim anlamına gelen “Mülk” kelimesi ile bereket, yücelik ve artırma anlamına gelen “Tebâreke” kelimesinin anlamı için bkz. 25/Furkan 1 ve 2. “Tebâreke” Allah’a özgü bir sıfattır. Allah’ın hükümrancılığını ve onun sürekliliğini anlatır. Yarattığı evreni sürdürme ve idare etmede ortağa ihtiyacının olmadığı ortaya konarak şirk reddedilmektedir.

2. “Hayat” kelimesi, dünyada yaşadığımız hayatı anlatmada kavramlaşmış olsa da asıl anlamı diri olmaktır ve ölümden sonraki dirilmeyi de ifade eder. Bu ayeti dünyadaki yaşam ve ölüm açısından değerlendirenler için ölümün hayattan önce gelmesi şaşırtıcı bulunabilir. Ancak ayet yaratmanın gayesine, insanların yaptıklarıyla imtihan edilmesine ve karşılığını görmesine odaklandığı için, ölüm ve dirilme konusunu ön plana çıkarmaktadır (Maverdî, *en-Nüket*). Dünyevî anlamda düşünecek olursak, Kur’an, hayatın bütününi iki ölüm ve iki dirilik şeklinde sunmakta, dünyada ölü iken canlanmayı ölümden sonra dirilişe örnek vermektedir (2/Bakara 28).

3. Yıldızlar mecazen kandile benzetilmiş ve şeytanlardan koruma aracı olduğu dile getirilmiştir (37/Saffat 6, 7). Hamdi Yazır’ın da ifade ettiği gibi ayette ‘yıldızların bir kısmı’ denmediği halde kayan yıldızlar şeklinde yorumlanmıştır ki bu yorum ayetin açık lafızlarına aykırıdır (*Hak Dini*). Oysa 72/Cinn 8 ve 9. ayetlerde kayan yıldızlar (yanan meteorlar) aynı korumanın bir parçası olarak zikredilmektedir. Dolayısıyla meteorlarla yıldızlar arası ilişki aynı karede buluşmaktadır. Çünkü meteor düşmesi ve yanması olaylarının gezegenlerin manyetik/çekim alanıyla ilgili olduğunu artık biliyoruz. Ayrıca şeytanlar, sadece cinlerden oluşmamaktadır. İnsanların azgınlarına da şeytan denmektedir. Nitekim 2/Bakara 102. ayette insanlara büyü öğreten şeytanların kâfir olduğundan bahsedilmektedir. Dolayısıyla ayetler, yıldızlarla uydurma tanrılar arasında bağlantı kuran ve büyücü kâhinlerin cinler aracılığı ile gökten vahiy çaldığına inanan müşriklerin sapkın iddialarını reddetmektedir (Mevdudî, *Tefhim*).

4. Allah insanın emrine verdiği yeryüzünü canlı bir organizmaya benzetmektedir. “Menkip” kelimesi, omuz anlamına geldiği gibi tepe, kenar, köşe anlamlarına da gelmektedir. Çoğul olarak kullanılışına bakılırsa kıtalar da kastedilmiş olabilir. Sırtında dolaşıp nimetlerinden yiyenlere ölüm ve dirilişi (nüşûr) hatırlatmaktadır. Dirilenlerin çokluğundan dolayı “diriliş” kelimesi çoğul olarak kullanılmış olabilir. Ancak, “neşr” kelimesi hem bitkilerin dirilip yeşermesi, hem de insanların dirilmesi anlamında kullanılmaktadır (Sarı, *Mevarid*).

5. Gökte olandan kastın Allah veya melekler olduğu anlaşılmalıdır. Allah’a mekân nispet edilemeyeceğinden hareketle melek olduğunu düşünenler olduğu gibi, teşbihçi bir yaklaşımla Allah’ın gökte olduğunu düşünen müşriklere gönderme yapıldığı kanaatinde olanlar da vardır (Maverdî, *en-Nüket*; Zemahşerî, *Keşşaf*). Yüceltmeyi fizikî ve coğrafi yüksekliğe hasrederek gökte olmaya dönüştüren maddeci bir yaklaşım yadsınsa bile yüceliği ifade için mecazen göğe işaret edilmiş olması kabul edilebilir (Mevdudî, *Tefhim*).

6. “Nekir” kelimesi, hem inkâr hem ceza anlamına gelmektedir. Hakikati yok saymanın cezası yok sayılmak veya bir başka ifadeyle azaba atılıp unutulmaktır.

7. Toprađa tohum saçmak ve ekin yetiştirmek anlamına gelen “zerae” kelimesi, “haşir” kelimesiyle birlikte ve ona zıt bir anlamda kullanılınca insanın toprakta yetiştirilmesini ve hasat edilmesini tasvir etmektedir (Bkz. 23/Müminun 79).